

БАТИГІНА ОЛЕНА МИХАЙЛІВНА

кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри конституційного, адміністративного, екологічного та трудового права Полтавського юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
ORCID 0000-0002-7245-9369

КУПЧЕНЯ ЛІДІЯ ІВАНІВНА

кандидатка юридичних наук, доцентка кафедри підприємництва і права Полтавського державного аграрного університету
ORCID 0000-0003-4504-8158

УДК [349.42:338.43](477)“364”

DOI 10.37772/2518-1718-2024-2(46)-7

АГРАРНІ НОТИ ЯК НОВИЙ ПРАВОВИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗАЛУЧЕННЯ КОШТІВ У СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ

У статті проведено комплексний аналіз законодавчих ініціатив у сфері державної підтримки сільського господарства України в умовах воєнного стану. Наведено перелік традиційних заходів державної підтримки сільського господарства. Далі проаналізовано наукову літературу щодо ефективності їх застосування у довоєнний час. Аргументовано доцільність застосування в умовах проголошення воєнного стану в Україні таких заходів державної підтримки, що не потребують фінансування з державного та місцевих бюджетів. Розглянуто важливі аспекти вдосконалення законодавства та практичні аспекти системи впровадження аграрних нот, для чого проведено детальний аналіз норм прийнятого 22 лютого 2024 року Закону України «Про аграрні ноти». Розкрито визначення терміну «аграрні ноти», його сутність та види як неемісійного цінного паперу. Проведено порівняння правового режиму використання аграрних нот та аграрних розписок. Виділено ключові положення законодавства, спрямовані на забезпечення застосування аграрних нот для залучення коштів у сільське господарство України. Окрім того, у статті розкрито сутність системи кредитування сільського господарства в Україні загалом. Для цього висвітлені ключові аспекти державної підтримки сільського господарства, вказано на прогалини в законодавстві та надано авторські пропозиції щодо їх усунення. Результати дослідження дозволяють зробити висновок про доцільність розроблення ефективного механізму використання аграрних нот та узгодження законодавства у сфері реалізації Закону України «Про аграрні ноти» та Закону України «Про виконавче провадження» в частині появи аграрних нот як відповідного виконавчого документу. Проаналізовано механізм формування спеціальної виписки з Реєстру аграрних нот та особливості стягнення за аграрною нотою. У статті наголошено, що застосування аграрних нот в Україні в умовах воєнного стану є перспективним за умови запровадження ефективного механізму стягнення за невиконаними аграрними нотами. У результаті дослідження встановлено, що до набуття чинності Законом України «Про аграрні ноти» необхідно забезпечити його виконання через систему підзаконних нормативно-правових актів.

Ключові слова: аграрні ноти, аграрна розписка, воєнний стан, державна підтримка сільського господарства, цінні папери.

Постановка проблеми. Українська реальність нині така, що пошук нових засобів регулювання основоположних суспільних відносин є необхідністю, а не доцільністю. Особливо в таких важливих сферах, як створення благ, життєво необхідних людині, як-то чистої води та безпечних продуктів харчування. Очевидно, що неспроможність забезпечити

себе та свою сім'ю корисними продуктами загрожує хворобами та зниженням працездатності. Разом з тим в державі, що перебуває у стані війни уже тривалий час, пересічному громадянину проблематично впоратись з цим самотужки. З іншого боку, забезпеченість найважливішим напрямом залежить від державної підтримки тих суб'єктів правовідносин, що

це найважливіше створюють, а саме виробників сільськогосподарської продукції. Положення чинного законодавства сфері державної підтримки сільського господарства потребують доповнення новими інструментами, оскільки воєнними діями завдається пряма шкода як землям – базису сільськогосподарського виробництва, так і усім тим ресурсам, що задіяні в процесі виробництва сільськогосподарської продукції. У зв'язку із зазначеним, актуалізується питання пошуку нових інструментів державної підтримки, зокрема в частині залучення фінансових ресурсів у сільське господарство.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Правове унормування державної підтримки сільськогосподарських виробників, у тому числі й фінансовими інструментами, дослідили у своїх працях О.В. Білінська, О.В. Гафурова, Х.А. Григор'єва, О.В. Дмитрик, В.П. Жушман, В.М. Єрмоленко, Т.О. Коваленко, Г.С. Корнієнко, Т.В. Курман, С.І. Марченко, В.В. Панченко, М.Ю. Покальчук, І.П. Сафонов, А.М. Статівка, П.Ю. Шведенко, В.Ю. Уркевич та інші. Разом з тим потреби воєнного часу потребують доповнення існуючих заходів державної підтримки новими, що будуть ефективними у нинішніх соціально-економічних умовах.

Метою статті є дослідження правових основ такого нового інструменту залучення фінансових ресурсів у сільське господарство, як аграрні ноти з визначенням його місця у системі уже існуючих інструментів державної підтримки аграріїв.

Виклад основного матеріалу. Щодо державної підтримки сільського господарства проф. Т.В. Курман справедливо зауважує, що певні заходи фінансової підтримки, запроваджені у довоєнний період, абсолютно не відповідають реаліям і потребам воєнного стану, а реалізація деяких з них на практиці надмірно ускладнена або неможлива. Так, значні проблеми аграріїв у сфері фінансової підтримки під час воєнного стану пов'язані з блокуванням податкових накладних, релокацією агробізнесу, втратою документів, невизначеністю переліку територій, на яких ведуться бойові дії чи які тимчасово окуповані, переміщенням податкових органів з таких та ін. [1, с. 286].

Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» прийнятий ще 24 червня 2004 р. За час своєї чинності з нього було виключено основні заходи державної підтримки, залишився розділ 4 «Інші види підтримки виробників сільськогосподарської продукції та аграрного ринку». При цьому з формальної точки зору не зрозуміло, як можуть визначатись «інші види», якщо окрім них у коментованому Законі ніяких не передбачено. Ст. 13 Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» передбачає фінан-

сову підтримку суб'єктів господарювання агропромислового комплексу через механізм здешевлення кредитів та компенсації лізингових платежів; ст. 13-1 – додаткову фінансову підтримку сімейних фермерських господарств. Далі розділ 5 містить норми щодо бюджетної тваринницької дотації, розділ 6 – бюджетної дотації для розвитку сільськогосподарських товаровиробників та стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції; часткової компенсації витрат виробників плодів, ягід, винограду, хмелю та аквакультури; бюджетної дотації для відновлення переданих у власність організацій водокористувачів насосних станцій; виділення бюджетних субсидій [2]. Перелічені інструменти потребують, щоб у державному бюджеті були визначені кошти на їх застосування. Разом з тим війна виставляє пріоритети по-іншому.

Щодо згаданого вище механізму здешевлення кредитів у спеціальній літературі переконливо аргументовано, що в Україні відсутня нормативна база регулювання пільгового кредитування, який включав би обов'язкові випадки такого кредитування та відповідальність за порушення цих приписів. Також зазначається, що в нашій країні підтримка надається переважно великим аграрним підприємствам. В той же самий час, ферми виробляють таку ж або навіть більшу кількість сільськогосподарської продукції, однак отримують менше допомоги, ніж великі підприємства. Окрім кредитування, не вистачає субсидій, розширеної підтримки аграрної інфраструктури [3]. Також вчені наголошують, що є потреба в суттєвому оновленні концептуальних підходів до системи гарантування кредитів як ефективного механізму державної підтримки сільського господарства [4, с. 85].

Саме тому привертає до себе увагу перспективність залучення фінансових ресурсів у сільське господарство не з бюджетів, а з допомогою такого нового інструменту, як аграрні ноти. Відповідний Закон України «Про аграрні ноти» було прийнято 22 лютого 2024 року із відстроченням набрання чинності більшості його положень до 1 січня 2025 року [5], оскільки потрібно розробити відповідні реєстри та програмний супровід. Цим Законом передбачено внесення змін до Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» [6] щодо такого нового неемісійного цінного паперу, як аграрна нота.

Слід нагадати, що Закон України «Про аграрні ноти» з'явився в розвиток існуючого Проєкту Міжнародної фінансової корпорації (IFC) в партнерстві з Швейцарською Конфедерацією «Розвиток доступу агросектору України до ринків капіталу», з метою сучасного розвитку аграрних ринків капіталу в Україні, покращення доступу аграріїв до фінансових потоків, зокрема модернізації аграрних розписок [7].

На цей час, аграрна нота визначена як неемісійний цінний папір, що посвідчує безумовне зобов'язання боржника, забезпечене заставою, здійснити поставку сільськогосподарської продукції або сплатити грошові кошти кредитору відповідно до умов, визначених таким цінним папером. Аграрні ноти можуть бути обмежено оборотоздатними (обіг яких обмежений), частково обмежено оборотоздатними (обіг яких частково обмежений) або необмеженими в обороті (перебувати у вільному обігу) [5]. Класифікація аграрних нот за ступенем оборотоздатності, визначена у ч. 2 ст. 5 Закону України «Про аграрні ноти», сприяла зміні усталеного поділу цінних паперів, визначеного у ч.7 ст.8 Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки». Тепер поділ цінних паперів за ступенем оборотоздатності за вищевказаним законом виглядає наступним чином: можуть бути не обмежені в обороті або обмежено оборотоздатні.

Сутність поняття краще розуміється через аналіз його різновидів. Так, за змістом зобов'язання боржника аграрні ноти поділяються на товарні аграрні ноти та фінансові аграрні ноти. Товарною аграрною нотою є аграрна нота, що посвідчує безумовне зобов'язання боржника здійснити поставку узгодженої сільськогосподарської продукції, якість, кількість, місце та строк поставки якої визначені такою нотою [5]. Тобто, з допомогою цього фінансового інструмента може отримати кошти сільськогосподарський виробник, що ще не має в наявності сільськогосподарської продукції. Так само, фінансова аграрна нота допомагає у вирішенні питання, коли реальних коштів ще немає. Це аграрна нота, що посвідчує безумовне зобов'язання боржника сплатити грошову суму, розмір якої може бути фіксованим або змінним чи може визначатися за формулою, про яку домовилися боржник і кредитор, з урахуванням ціни на сільськогосподарську продукцію визначеної кількості та якості такої продукції [5].

Усі цінні папери законодавством поділені на групи, то ж важливо визначити місце фінансових та товарних нот серед різноманіття видів. Так, фінансові аграрні ноти можемо віднести до боргових цінних паперів. Товарні аграрні ноти віднесемо до товарно-розпорядчих цінних паперів.

Варто наголосити на існуванні попередньо створеного схожого правового інструменту фінансової підтримки аграріїв – аграрні розписки. Їх не варто ототожнювати з аграрними нотами, які можна вважати більш сучасним аналогом аграрних розписок. Також важливо відмітити, що новий Закон «Про аграрні ноти» не поширюється на відносини щодо оформлення, видачі, обігу та виконання традиційних аграрних розписок (ч.3. ст.2 Закону України «Про аграрні ноти»). Вже добре відомі паперові аграрні

розписки продовжать використовуватись з метою вигідного доступу сільськогосподарських товаровиробників до кредитних ресурсів. У свою чергу дія Закону України «Про аграрні розписки» не поширюється на відносини щодо аграрних нот [8].

Незважаючи на схожість аграрних нот з аграрними розписками, це абсолютно різні фінансові інструменти, які і надалі можуть використовуватимуться паралельно.

Основними відмінностями аграрних нот від аграрних розписок є:

1. Форма існування:

– аграрні ноти здійснюються у вигляді облікового запису на рахунок в цінних паперах у системі депозитарного обліку цінних паперів в Реєстрі аграрних нот, тобто існують в електронній формі;

– аграрні розписки складаються у паперовій формі.

На нашу думку, форма існування аграрної ноти більш сучасна та зручна для аграріїв.

2. Процедура видачі:

– аграрна нота видається самостійно з особистого е-кабінету в спеціально створеному Реєстрі аграрних нот, без звернення до нотаріуса та сплати за послуги нотаріуса;

– аграрна розписка потребує звернення до нотаріуса, спеціального бланку, нотаріального посвідчення та сплати коштів за нотаріальні послуги відповідно. На нашу думку, відміна нотаріального посвідчення сприяє цифровізації процесу швидкої видачі аграрної ноти, знижує витрати аграріїв.

3. Предмет застави:

– аграрна нота передбачає, що виконання зобов'язань може забезпечуватися виключно заставою майбутньої сільськогосподарської продукції, згідно переліку визначеного у групах 01-24 розділів I-IV УКТ ЗЕД. Відповідно предметом застави за аграрними нотами може бути у тому числі і живі тварини, і продукти тваринного походження, і продукти рослинного походження, і продукція первинної переробки тощо. Наголошуємо, що земельні ділянки сільськогосподарського призначення не можуть бути предметом застави за аграрною нотою (ст. 13 Закону України «Про аграрні ноти»). Вартість предмета застави не може бути меншою за розмір зобов'язання за аграрною нотою на день видачі аграрної ноти;

– за аграрними розписками предметом застави може бути майбутній урожай сільськогосподарської продукції. Поняття сільськогосподарської продукції для цілей Закону України «Про аграрні розписки» визначено у ст.1 та зводиться до переліку товарів визначених у групах 01-14 розділів I та II УКТ ЗЕД. Бачимо, що перелік об'єктів застави за аграрними нотами законодавцем визначається більш широко. На

момент видачі аграрної розписки відповідні сільськогосподарські культури вже мають бути посіяними, проте їх урожай ще не зібраний. Якщо така умова не дотримана, то скористатися механізмом кредитування з видачею аграрної розписки не можна [9].

Також відповідно до ч. 5 ст. 3 Закону України «Про аграрні ноти» варто не забувати, що один і той же самий боржник не може одночасно використовувати аграрну розписку і аграрну ноту стосовно одного і того ж самого предмета застави.

4. Учасники відносин:

Щодо аграрних нот, то у законодавстві встановлені суб'єктні обмеження, які відповідають реаліям сьогодення. Зокрема відповідно до статі 4 Закону України «Про аграрні ноти» окремим категоріям заборонено бути учасником таких відносин. Наприклад, юридичним особам, створеним та зареєстрованим відповідно до законодавства держави-агресора. Подібних суб'єктних обмежень для учасників відносин, предметом яких є аграрні розписки не встановлено.

Спільним є те, що правом видавати як аграрні ноти так і аграрні розписки наділені особи, які мають або на праві власності або на праві користування земельну ділянку сільськогосподарського призначення, яку використовують для виробництва сільськогосподарської продукції (ст. 2 Закону України «Про аграрні розписки», ч. 3. ст. 9 Закону України «Про аграрні ноти»).

Одним із останніх нововведень та відмінностей аграрних нот від аграрних розписок, стало впровадження правила, що видавати аграрні ноти також можуть сільськогосподарські кооперативи, навіть не маючи у власності або користуванні земельної ділянки сільськогосподарського призначення. Умовами такої видачі є: 1. наявність у одного із членів такого кооперативу у власності або в користуванні земельної ділянки сільськогосподарського призначення; 2. член сільськогосподарського кооперативу згоден видати аграрну ноту; 3. член сільськогосподарського кооперативу разом із кооперативом несе солідарну відповідальність за зобов'язаннями за такою аграрноюнотою.

5. Додаткові гарантії виконання зобов'язання від фінансових установ:

– зобов'язання за аграрними нотами може бути забезпечено гарантією фінансової установи, на підставі договору гарантії, шляхом вчинення відмітки про гарантію в реквізитах аграрної ноти. Інформаційне повідомлення про таку гарантію повинно відображатися в Реєстрі аграрних нот і саме з цього моменту виникає гарантія фінансової установи за фінансовою аграрноюнотою;

– зобов'язання за аграрними розписками можуть бути забезпечені порукою фінансової установи, шля-

хом вчинення у тексті аграрної розписки відповідного напису.

Як бачимо мова йде про схожі, але суттєво відмінні засоби забезпечення виконання зобов'язання.

6. Відповідальність у разі невиконання боржником зобов'язань:

– за аграрною розпискою кредитор має право звернутися до нотаріусу за вчиненням виконавчого напису. Протягом семи днів кредитору гарантується передача предмета застави за аграрною розпискою;

– за аграрноюнотою кредитор може отримати виконавчий лист на відповідне стягнення, звернувшись до Реєстру аграрних нот, тобто встановлюється більш автоматизований порядок.

Окремої уваги заслуговує дослідження особливостей забезпечення виконання спеціальної виписки з Реєстру аграрних нот, що відповідно до ст. 22 Закону України «Про аграрні ноти» є виконавчим документом та пред'являється Центральним депозитарієм за розпорядженням кредитора-стягувача до примусового виконання у порядку, визначеному Законом України «Про виконавче провадження» [10]. Слід зауважити, що на цей час в переліку виконавчих документів аграрна нота не передбачена, тож з 1 січня 2025 року є ймовірність, що виконавчі служби виявляться не готовими приймати до негайного виконання спеціальні виписки з Реєстру аграрних нот, що спричинить до зловживань та необхідності виправляти помилки через звернення до суду. Особливо ризикують невеликі сільськогосподарські виробники, що, в першу чергу, потребують залучення небюджетних коштів у своє виробництво.

Слід відмітити документальне оформлення дій виконавця за спеціальною випискою з Реєстру аграрних нот. Так, згідно зі ст. 23 Закону України «Про аграрні ноти» у разі примусового виконання спеціальної виписки з Реєстру аграрних нот передача кредитору предмета застави здійснюється органами або особами, які здійснюють примусове виконання судових рішень, рішень інших органів, про що складається відповідний акт [5]. Тобто виконавчі служби потребують використання вивіреного, затвердженого підзаконним нормативно-правовим актом бланку спеціального акту, що зменшить ризики подальшого оскарження їх дій та затягування процесу виконання за спеціальною випискою з Реєстру аграрних нот.

Висновки. Провівши детальне порівняння правового режиму використання аграрних нот з вже існуючими аграрними розписками, зрозуміло, що аграрні ноти як новий фінансовий інструмент для кредитування сільськогосподарського виробництва в Україні, має низку переваг, зокрема, простіша та дешевша процедура оформлення та обігу, ширше коло учасників, більше можливостей для застави, найсучасніші гарантії надійності та відповідальнос-

ті тощо. Як наслідок є надія на реальне збільшення доступу до кредитів для сільськогосподарських виробників порівняно з існуючою ситуацією. Але, наголошуємо, що перспективними та ефективними аграрні ноти можуть стати лише за умови запровадження реально діючого механізму стягнення за невиконаними аграрними нотами.

Підсумовуючи вищенаведене, слід підкреслити, що позитивним є те, що Закон України «Про аграрні ноти» дає нові можливості для аграріїв додатково залучати ресурси для здійснення статутної діяльнос-

ті. Незважаючи на всі переваги, які надають аграрні ноти, на нашу думку, також потрібно проводити активну популяризацію нового фінансового інструменти серед виробників сільськогосподарської продукції. На сьогодні такий інструмент, як аграрні ноти поки що не доступний, тому вважаємо, що лише практика застосування норм вищевказаного закону дасть можливість реально оцінити ефективність впроваджених новел. В майбутньому нормативна база має бути скоригована відповідно отриманого учасниками ринку досвіду та судової практики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Курман Т. В. Аграрні відносини у сфері фінансової підтримки агробізнесу: новели і проблеми правового забезпечення в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. №1. С. 283–287. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.01.45>
2. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24.06.2024 р. № 1877-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/1877-15?lang=en#Text>
3. Shvedenko P. Comparative and legal analysis of foreign experience of credit and state support of agricultural producers. *Management of 21st century: globalization challenges*. Prague, Czech Republic, 2018. pp. 463-468.
4. Starodubtsev A., Bakai, Y. Credit guarantees in Ukraine's agriculture: a development mechanism based on international practices. *Economic Annals-XXI*. 2021. No.188(3-4). pp. 85–97 DOI: <https://doi.org/10.21003/ea.V188-10>
5. Про аграрні ноти: Закон України від 22.02.2024 р. № 3586-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/3586-20?lang=en#Text> [in Ukrainian].
6. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15/ed20240427?lang=en#Text>
7. В Україні офіційно стартував міжнародний проект залучення додаткового фінансування в аграрний сектор: прес-реліз Міністерство економіки України від 03.02.2021. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=43dd885c-6826-4ce3-bc92-fecae33df86e&title=VUkrainiOfitsiinoStartuvavMizhnarodniiProektZaluchenniaDodatkovogoFinansuvanniaVAgrarniiSektor>
8. Про аграрні розписки: Закон України від 06.11.2012 р. No. 5479-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5479-17?lang=en#Text>
9. Фірсова Н. В. Проблеми правового регулювання застосування аграрних розписок. *Часопис цивілістики*. 2021. № 41. С. 45–50. <https://doi.org/10.32837/chc.v0i41.421>
10. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 р. № 1404-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/1404-19?lang=en#Text>

REFERENCES

1. Kurman, T. V. (2023). Agrarian relations in the field of financial support of agribusiness: novelties and problems of legal support in the conditions of martial law. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo*, 1, 283–287. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.01.45> [in Ukrainian].
2. Law of Ukraine On State Support for Agriculture in Ukraine, No. 1877-IV (2004, June 24). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/1877-15?lang=en#Text> [in Ukrainian].
3. Shvedenko, P. (2018). Comparative and legal analysis of foreign experience of credit and state support of agricultural producers. *Management of 21st century: globalization challenges*. Prague, Czech Republic, 463-468.
4. Starodubtsev, A. & Bakai, Y. (2021). Credit guarantees in Ukraine's agriculture: a development mechanism based on international practices. *Economic Annals-XXI*, 188(3-4), 85–97 DOI: <https://doi.org/10.21003/ea.V188-10>
5. Law of Ukraine On Agrarian Notes, No. 3586-IX (2024, February 22). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/3586-20?lang=en#Text> [in Ukrainian].
6. Law of Ukraine On Securities and Stock Market, No. 3480-IX (2006, February 23) Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15/ed20240427?lang=en#Text> [in Ukrainian].
7. The international project of attracting additional financing to the agricultural sector has officially started in Ukraine: press release of the Ministry of Economy of Ukraine. (2017). Retrieved from: <https://www.me.gov.ua/News/>

Detail?lang=uk-UA&id=43dd885c-6826-4ce3-bc92-fecae33df86e&title=VUkrainiOfitsiinoStartuvavMizhnarodniiProektZaluchenniaDodatkovogoFinansuvanniaVAgrarniiSektor [in Ukrainian].

8. Law of Ukraine On Agrarian Bonds, No. 5479-VI (2012, November 6) Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5479-17?lang=en#Text> [in Ukrainian].
9. Firsova, N. V. (2021). Problems of legal regulation of the use of agricultural receipts. *Chasopys tsyvilistyky*, 41, 45–50 [in Ukrainian]. DOI <https://doi.org/10.32837/chc.v0i41.421>
10. Law of Ukraine On executive proceedings, No.1404-VIII (2016, June 2) Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/1404-19?lang=en#Text> [in Ukrainian].

BATYHINA OLENA

PhD in Law, Associate Professor at the Department of Constitutional, Administrative, Environmental and Labor Law of the Poltava law Institute of Yaroslav Mudryi National Law University

KUPCHENIA LIDIA

PhD in Law, Associate Professor at the Department of Entrepreneurship and Law of the Poltava State Agrarian University

AGRARIAN NOTES AS A NEW LEGAL INSTRUMENT FOR RAISING FUNDS IN UKRAINIAN AGRICULTURE

Problem setting. The Ukrainian reality today is that the search for new means of regulating fundamental social relations is a necessity, not an option. This is especially true in such important areas as the creation of goods that are vital to human life, such as clean water and safe food. Obviously, the inability to provide yourself and your family with healthy food is fraught with illness and reduced ability to work. At the same time, in a country that has been at war for a long time, it is difficult for an ordinary citizen to cope with this on his or her own. On the other hand, the provision of the most important things directly depends on the state support of those subjects of legal relations that create these things, namely agricultural producers. The provisions of the current legislation on state support for agriculture need to be supplemented with new instruments, since military actions cause direct damage to both the land, which is the basis of agricultural production, and all the resources involved in the process of agricultural production. In this regard, the issue of finding new instruments of state support, in particular in terms of attracting financial resources to agriculture, is becoming more relevant.

Analysis of recent researches and publications. The legal regulation of state support for agricultural producers, including financial instruments, was studied in their works by O. Bilinska, O. Gafurova, H. Grigorieva, O. Dmytryk, V. Zhushman, V. Yermolenko, T. Kovalenko, G. S. Kornienko, T.V. Kurman, S.I. Marchenko, V.V. Panchenko, M.Y. Pokalchuk, I.P. Safonov, A.M. Stativka, P.Y. Shvedenko, V.Y. Urkevych and others. At the same time, the needs of wartime require supplementing the existing state support measures with new ones which will be effective in the current socio-economic conditions.

Purpose of the research is to study the legal framework of such a new instrument for attracting financial resources to agriculture as agrarian notes, and to determine its place in the system of existing instruments of state support for agrarians.

Article's main body. The article conducts a comprehensive analysis of legislative initiatives in the sphere of state support for agriculture in Ukraine under martial law conditions. It lists the traditional measures of state support for agriculture and subsequently analyzes scientific literature on their effectiveness during peacetime. The rationale for implementing such state support measures, which do not require funding from state and local budgets, under martial law in Ukraine is argued. Important aspects of legislative improvements and practical aspects of the agrarian notes implementation system are discussed. A detailed analysis of the provisions of the Law of Ukraine «On Agrarian Notes» adopted on February 22, 2024, is conducted. The term agrarian notes, its essence, and types as a non-emission security are defined. A comparison of the legal regimes for the use and circulation of agrarian notes and agrarian receipts is conducted, highlighting their main differences and similarities. Several advantages of agrarian notes are identified, including simpler and cheaper procedures for issuance and circulation, a broader range of participants, more collateral opportunities, the most modern guarantees of reliability and responsibility, etc. Consequently, a conclusion is made about the real possibility of

increasing access to credits for agricultural producers compared to the current situation. Key provisions of legislation aimed at ensuring the use of agrarian notes for attracting funds into Ukraine's agriculture are analyzed. Additionally, the essence of the agricultural credit system in Ukraine is revealed. Key aspects of state support for agriculture are highlighted, legislative gaps are identified, and author proposals for their elimination are provided.

Conclusions and prospects for the development. The research results allow for the conclusion that developing an effective mechanism for using agrarian notes and aligning the legislation for the implementation of the Law of Ukraine «On Agrarian Notes» and the Law of Ukraine «On Enforcement Proceedings» concerning the appearance of agrarian notes as a corresponding enforcement document is advisable. The mechanism for forming a special extract from the Register of Agrarian Notes and the peculiarities of foreclosure on agrarian notes are analyzed. The article emphasizes that the use of agrarian notes in Ukraine under martial law is promising, provided an effective mechanism for foreclosure on unfulfilled agrarian notes is introduced. The study concludes that before the Law of Ukraine «On Agrarian Notes» comes into force, its implementation must be ensured through a system of subordinate regulatory acts to ensure the proper and practical use of the new financial instrument. Subsequently, the legislative framework should be adjusted according to the experience gained by market participants and judicial practice. It is also concluded that active promotion of agrarian notes among agricultural producers is necessary.

Key words: agricultural notes, agrarian receipt, martial law, state support for agriculture, securities.

За ДСТУ 8302:2015 цю статтю слід цитувати:

Батигіна О. М., Купченя Л. І. Аграрні ноти як новий правовий інструмент залучення коштів у сільське господарство України. *Право та інновації*. 2024. № 2 (46). С. 46–52.